

สำเนา บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี โทร. ๐-๒๒๘๑-๐๖๘๘
ที่ กษ.๐๔๐๔/๖๒๕ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง เผยแพร่บทความ เรื่อง คำแนะนำการตรวจสอบกิจการ กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุน

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร

ตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (นางสาวเอื้ออารีย์ จิตต์ตรง) ได้จัดทำบทความ เรื่อง คำแนะนำการตรวจสอบกิจการ กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ และให้คำแนะนำ ที่ถูกต้องกับสหกรณ์ นั้น

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ขอแจ้งเวียนให้ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กรุงเทพมหานคร เพื่อแจ้งเวียนให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และผู้ตรวจสอบกิจการในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อทราบ โดยสามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ <http://shorturl.at/nDLM๘> หรือ QR Code ที่ปรากฏด้านล่างนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(นางสาวอัญมณี ธิรสสุทธิ)
รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ รักษาการแทน
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

บทความ เรื่อง คำแนะนำการตรวจสอบกิจการ
กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุน

สำเนาถูกต้อง

ทวิรัตน์ เจริญศักดิ์

ศึกษานิเทศก์

12 เม.ย. 2565

คำแนะนำการตรวจสอบกิจการ กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุน

นางสาวเอื้ออารีย์ จิตต์ตรง

ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

ผู้ตรวจสอบกิจการมีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ โดยต้องตรวจสอบทั้งด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และด้านปฏิบัติการในการดำเนินธุรกิจตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ รวมถึงการประเมินผลการควบคุมภายใน การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศของสหกรณ์ด้วย ดังนั้นในกรณีที่สหกรณ์พิจารณาจะนำเงินไปลงทุน เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ในรูปของรายได้ สหกรณ์ต้องพิจารณาแหล่งเงินทุนที่จะนำเงินไปลงทุนได้ภายในกรอบแนวทางที่มาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดไว้เท่านั้น

กฎหมายสหกรณ์มีเจตนารมณ์ที่จะมุ่งคุ้มครองเงินของสมาชิก และควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามหลักและวิธีการสหกรณ์ที่มีเจตนารมณ์ของการร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักที่จะรวมทุนกัน เพื่อบริหารจัดการทุนนั้นให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดเป็นสำคัญ จึงวางแนวทางให้สหกรณ์นำเงินของสหกรณ์ไปฝากหรือลงทุนได้ในแหล่งทุนที่มีความมั่นคงปลอดภัยและมีความเสี่ยงในการลงทุนน้อยที่สุด โดยในมาตรา 62 ได้บัญญัติให้เงินของสหกรณ์นั้น สหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

(๒) ฝากในธนาคาร หรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

(๓) ชื่อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

(๔) ชื่อหุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

(๕) ชื่อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

(๖) ชื่อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

(๗) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะพบว่าเงินของสหกรณ์ที่จะนำไปลงทุนได้แบ่งเป็น นำไปฝากตามมาตรา 62 (1) (2) (7) กับนำไปลงทุนตามมาตรา 62 (3) - (7) ดังนี้

1. การนำเงินไปฝาก สหกรณ์สามารถนำเงินไปฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น หรือฝากในธนาคาร หรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ได้ตามมาตรา 62 (1) (2) หรือ นำไปฝากตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนดไว้ตาม (7) เช่น นำไปฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น นำเงินไปซื้อในบัตรเงินฝากตัวสัญญาใช้เงินของชุมนุมหรือสหกรณ์อื่น รวมถึงการนำเงินไปซื้อฉลากของธนาคารออมสิน ฉลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2. นำไปลงทุน สหกรณ์สามารถนำเงินไปลงทุนได้ดังนี้

2.1 ชื่อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ตามมาตรา 62 (3)

คำว่า “หลักทรัพย์” ในที่นี้หมายรวมทั้ง ตราสารทุนและตราสารหนี้ เช่น ตัวเงินคลัง พันธบัตร ตัวเงิน หุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน และตราสารอื่นใดที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กำหนด แบ่งเป็น

(1) ตราสารทุน เป็นตราสารที่มีลักษณะแสดงความเป็นเจ้าของกิจการ ได้แก่

- **หุ้นสามัญ** เป็นตราสารทุนที่แสดงสิทธิความเป็นเจ้าของตามสัดส่วนของทุน ความเป็นเจ้าของขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้นและอัตราส่วนการถือหุ้น สิทธิความเป็นเจ้าของหุ้นสามัญเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น มีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้น ได้รับเงินปันผลในกรณีที่กิจการมีกำไร มีสิทธิซื้อหุ้นเพิ่มทุนเมื่อกิจการมีการจำหน่ายหุ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ถือหุ้นสามัญจะไม่ได้รับเงินปันผลเมื่อกิจการมีผลการดำเนินงานขาดทุน และหากกิจการมีเหตุต้องเลิก ผู้ถือหุ้นสามัญมีสิทธิเรียกร้องสิทธิในส่วนแบ่งกิจการต่อจากผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ ผู้ถือหุ้นกู้และเจ้าหนี้การค้า ผู้ถือหุ้นสามัญจึงอาจไม่ได้รับชำระเงินทุนคืนเลย ถ้ากิจการที่นำเงินไปลงทุนมีทรัพย์สินคงเหลือไม่พอชำระแก่เจ้าหนี้ลำดับแรก ๆ

- **หุ้นบุริมสิทธิ** เป็นตราสารทุนที่ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของเช่นเดียวกับผู้ถือหุ้นสามัญ และมีสิทธิได้รับเงินปันผลก่อนผู้ถือหุ้นสามัญในอัตราคงที่แน่นอนเหมือนดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดังนั้น หุ้นบุริมสิทธิจึงมีลักษณะกึ่งเป็นเจ้าหนี้กึ่งเป็นเจ้าของ กล่าวคือ มีสิทธิได้รับเงินปันผล เช่นเดียวกับผู้ถือหุ้นสามัญ แต่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิได้รับเงินปันผลในอัตราคงที่ และไม่มีสิทธิในการตัดสินใจบริหารงานของกิจการเช่นเดียวกับเจ้าหนี้

(2) **ตราสารหนี้** เป็นตราสารทางการเงินที่เป็นสัญญาแสดงความเป็นหนี้ระหว่างผู้ออก ซึ่งมีสถานะเป็นผู้กู้ยืม และผู้ถือตราสารหนี้หรือผู้ลงทุนซื้อตราสารหนี้ มีสถานะเป็นเจ้าหนี้ ฉะนั้น ตราสารหนี้จึงต้องมีกำหนดระยะเวลาการไถ่ถอน อัตราดอกเบี้ย กำหนดระยะเวลาการจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้น กำหนดอายุหรือวันไถ่ถอน ซึ่งจะกำหนดอายุการไถ่ถอนที่แน่นอนโดยเริ่มต้นที่วันออกตราสารหนี้และวันครบกำหนดไถ่ถอนไว้ชัดเจน

2.2 ชื่อหุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ ตามมาตรา 62 (4)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ มีหนังสือที่ กษ 1108/5389 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2548 ออกแนวปฏิบัติกรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุนซื้อหุ้นของธนาคารตามมาตรา 62 (4) ได้ ต้องปรากฏว่า ตราสารจัดตั้งธนาคารมีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ แต่หากตราสารจัดตั้งธนาคารไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ ให้ขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ตามมาตรา 62 (6) ขณะนี้มีเพียงธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เท่านั้นที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

ดังนั้นในกรณีที่สหกรณ์จะนำเงินไปซื้อหุ้นในธนาคารอื่น ๆ แม้ธนาคารนั้นจะเป็นรัฐวิสาหกิจก็ตาม ก็ไม่ถือว่าเป็นการลงทุนตามข้อนี้ เช่น สหกรณ์จะซื้อหุ้นธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย จำกัด ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ตามมาตรา 62 (6) ทั้งนี้ เป็นไปตามหนังสือที่ กษ 1109/4883 ลงวันที่ 25 เมษายน 2548

2.3 ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น ตามมาตรา 62 (5)

สหกรณ์สามารถสมัครเป็นสมาชิกและลงทุนในหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ได้ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์นำเงินไปซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ แต่สหกรณ์ไม่สามารถซื้อหุ้นในสหกรณ์อื่นได้ เนื่องจากมาตรา 33 กำหนดให้สหกรณ์ต้องมีสมาชิกเป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะเท่านั้น และมาตรา 37 วรรคท้าย ให้สหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนแล้ว มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้น เมื่อสหกรณ์เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย จึงไม่สามารถสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์และนำเงินไปลงทุนซื้อหุ้นในสหกรณ์อื่นได้

2.4 ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ตามมาตรา 62 (6)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ มีหนังสือที่ กษ 1107/2729 ลงวันที่ 9 กันยายน 2547 ออกแนวปฏิบัติในเรื่องนี้ สรุปสาระสำคัญได้ว่า กรณีสหกรณ์จะนำเงินไปลงทุนตามข้อนี้ ต้องขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ก่อน สหกรณ์ไม่สามารถนำเงินไปลงทุนก่อน แล้วจึงมาขอความเห็นชอบในภายหลังได้ โดยสหกรณ์ต้องพิจารณาว่า สถาบันที่สหกรณ์จะนำเงินไปลงทุนนั้น เข้าลักษณะอำนวยความสะดวกให้กับสหกรณ์ หรือส่งเสริมความเจริญของสหกรณ์ หรือไม่ จึงได้กำหนดกรอบแนวทางเพื่อประกอบการพิจารณาก่อนการลงทุน ไว้ดังนี้ (1) คำว่า “สถาบัน” หมายถึง นิติบุคคลตามกฎหมายที่จัดตั้งไว้ก่อนจะมีการขอความเห็นชอบ (2) คำว่า “ซื้อหุ้น” หมายถึง การซื้อหุ้นของสถาบันที่มีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้น (3) คำว่า “ความสะดวก” หมายถึง ธุรกิจของสถาบันดังกล่าว ทำให้กิจการของสหกรณ์มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสหกรณ์จะต้องชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาให้ชัดเจน (4) คำว่า “ความเจริญ” หมายถึง ธุรกิจของสถาบันดังกล่าว ทำให้สหกรณ์มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสหกรณ์จะต้องชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาให้ชัดเจน ในการนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ด้วย

2.5 ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนดตามมาตรา 62 (7)

คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้ออกประกาศ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2563 กำหนดหลักเกณฑ์ในการฝากหรือลงทุนของสหกรณ์ไว้ในข้อ 3 เงินของสหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

(1) บัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก

บัตรเงินฝากเป็นหลักฐานในการรับฝากเงินที่ธนาคารออกให้กับผู้ฝากเงิน เพื่อแสดงสิทธิของผู้ถือบัตรเงินฝากว่า จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ ข้อดีการนำเงินไปลงทุนในบัตรเงินฝากที่ธนาคารเป็นผู้ออก คืออัตราดอกเบี้ยสูงกว่าเงินฝากประเภทเผื่อเรียกและไม่ต้องรอนครบกําหนดการฝากแบบเงินฝากประจำก็สามารถสลับหลังโอนเปลี่ยนมือได้ ดังนั้น ตามข้อกำหนดนี้สหกรณ์จึงสามารถนำเงินไปซื้อบัตรเงินฝากได้จากทุกธนาคารไม่ว่าธนาคารนั้นจะเป็นรัฐวิสาหกิจหรือไม่ก็ตาม

(2) ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้รับรอง สลากหลังหรือรับอ่าวาลหรือตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้สลับหลังหรือรับอ่าวาล โดยไม่มีข้อจำกัดความรับผิด

ตั๋วแลกเงิน เป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่ทำไว้เป็นหนังสือหรือตราสารที่ใช้แสดงการเป็นหนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 908 บัญญัติไว้ว่า อันว่าตั๋วแลกเงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน

ดังนั้น หากสหกรณ์จะนำเงินไปลงทุนตั๋วแลกเงินไม่ว่าใครจะเป็นผู้สั่งจ่าย สหกรณ์ต้องพิจารณาว่าตั๋วแลกเงินนั้น ต้องมีธนาคารเป็นผู้สละหลังหรือรับอาวัล เพราะการกำหนดให้ธนาคารเป็นผู้ค้ำประกันความรับผิดชอบของลูกหนี้ในตั๋วเงิน ถือเป็นการลดความเสี่ยงจากความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น หากผู้จ่ายปฏิเสธความรับผิดชอบตามตั๋วเงิน

(3) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ธนาคารซึ่งมิใช่รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ออก

ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ตามประกาศนี้ หมายถึง ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และหุ้นกู้ โดยหุ้นกู้ หมายความว่า หุ้นกู้ที่มีหลักประกันหรือหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงหุ้นกู้ที่มีอนุพันธ์แฝง และหุ้นกู้ไม่กำหนดอายุไถ่ถอน ในขณะนี้ ธนาคารที่มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ดังนั้น ตามข้อกำหนดนี้ สหกรณ์สามารถนำเงินไปลงทุนในตราหนี้ที่ออกโดยธนาคารอื่น ๆ ที่มีใช้ธนาคารที่มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจได้ เช่น ลงทุนซื้อหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ บมจ. กสิกรไทย เป็นต้น

(4) บัตรเงินฝาก หรือใบรับฝากเงินที่ออกโดยบริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งสถาบันคุ้มครองเงินฝากประกันการชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย

การนำเงินไปลงทุนบัตรเงินฝากในข้อนี้แตกต่างจาก (1) เนื่องจากกำหนดให้สหกรณ์สามารถนำเงินไปลงทุนในบัตรเงินฝากที่ออกโดยบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้ นอกเหนือจากธนาคาร แต่มีเงื่อนไขว่าสถาบันการเงินดังกล่าวต้องได้รับคุ้มครองเงินฝากจากสถาบันคุ้มครองเงินฝาก ดังนั้น กรณีสหกรณ์จะนำเงินไปลงทุนในบัตรเงินฝากที่ออกโดยบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ต้องพิจารณา ก่อนว่า บริษัทผู้ออกบัตรเงินฝากได้รับการคุ้มครองจากสถาบันคุ้มครองเงินฝากแล้ว

(5) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่นิติบุคคลเฉพาะกิจเป็นผู้ออกภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ ที่ได้รับอนุญาตตามพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และตราสารแสดงสิทธิในหนี้นั้นได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ.2540 ให้คำนิยาม คำว่า “นิติบุคคลเฉพาะกิจ” หมายความว่า ตัวกลางที่จัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์และได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเฉพาะกิจตามพระราชกำหนดนี้

“การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์” หมายความว่า การที่นิติบุคคลเฉพาะกิจรับโอนสินทรัพย์หรือรับสินทรัพย์ไว้เป็นหลักประกันจากผู้จำหน่ายสินทรัพย์ เพื่อทำการออกและจำหน่ายหลักทรัพย์แก่ผู้ลงทุนโดยนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายหลักทรัพย์มาชำระหรือมอบให้แก่ผู้จำหน่ายสินทรัพย์ตามความตกลงที่ทำไว้และจะมีการชำระหนี้แก่ผู้ถือหลักทรัพย์โดยขึ้นอยู่กับกระแสรายรับที่เกิดจากสินทรัพย์ที่รับโอนมาหรือที่รับไว้เป็นหลักประกัน

จากการตรวจสอบข้อมูลใน www.sec.or.th พบว่า นิติบุคคลเฉพาะกิจ (Special Purpose Vehicle (SPV)) ที่จัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด ภายใต้พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 ในขณะนี้ มี บริษัท ดีเอที เอสพีวี จำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะกิจในการออกและเสนอขายหลักทรัพย์ประเภทหุ้นกู้ภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ของโครงการศูนย์ราชการเท่านั้น แต่สหกรณ์จะลงทุนในตราสารหนี้ตามข้อนี้ได้ ต้องประกอบด้วยเงื่อนไขอีกประการคือ ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ นั้นต้องได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น หากสหกรณ์จะลงทุนในตราสารแสดงสิทธิในหนี้ในนิติบุคคลเฉพาะกิจภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตตามพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 ไม่ว่าจะลงทุนในตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือหุ้นกู้ ต้องได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป

อนึ่ง “การจัดอันดับความน่าเชื่อถือ” ต้องเป็นการประเมินความน่าเชื่อถือของผู้ออกตราสารหนี้ โดยสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือ (Credit Rating Agencies) ที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ซึ่งการจัดอันดับความน่าเชื่อถือทำได้ทั้งระดับองค์กร (Company Rating) และตัวตราสารหนี้ (Issue Rating) โดยในที่นี้ เห็นว่า สหกรณ์ควรพิจารณาการจัดอันดับความน่าเชื่อถือจากทั้งสององค์ประกอบร่วมกันก่อนการพิจารณาตัดสินใจนำเงินไปลงทุน โดยเฉพาะความน่าเชื่อถือในตัวตราสารหนี้ที่จะสะท้อนถึงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยและจ่ายคืนเงินต้นภายใต้ลักษณะเฉพาะตัวของตราสารหนี้แต่ละรุ่น

(6) หุ้นกู้ ที่ได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ให้สหกรณ์พิจารณาเฉพาะหุ้นกู้ที่มีหลักประกันหรือหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิเท่านั้น โดยหุ้นกู้ตามประกาศนี้ หมายถึง “ตราสารหนี้” ที่ออกโดยภาคเอกชนที่ได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป ดังนั้น ในกรณีที่สหกรณ์จะพิจารณาลงทุนในหุ้นกู้ ย่อมหมายความว่า สหกรณ์จะให้เงินกู้กับบริษัทผู้ออกหุ้นกู้นั้นๆ โดยสหกรณ์จะอยู่ในสถานะของ “เจ้าหนี้” และบริษัทที่ออกหุ้นกู้นั้นจะอยู่ในสถานะ “ลูกหนี้” โดยที่บริษัทผู้ออกหุ้นกู้นั้นให้คำสัญญาว่าจะจ่ายดอกเบี้ยตามที่ตกลงกันตลอดช่วงอายุของหุ้นกู้ และจะชำระเงินต้นคืน ณ วันครบกำหนดอายุของหุ้นกู้

ฉะนั้น เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากที่ลูกหนี้ไม่สามารถจะจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตามกำหนด จึงกำหนดให้สหกรณ์พิจารณาเลือกลงทุนในหุ้นกู้มีประกัน เพราะเป็นหุ้นกู้ที่ผู้ออกตราสารหนี้ใช้สินทรัพย์ของตนเป็นหลักค้ำประกันหนี้ เช่น ที่ดิน อาคาร เครื่องจักร หรือการค้ำประกันโดยนิติบุคคลอื่น เป็นต้น หรือเลือกลงทุนได้เฉพาะหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ เพราะผู้ถือหุ้นกู้ประเภทนี้จะมีสิทธิในการเรียกร้องสินทรัพย์จากผู้ออกตราสารหนี้เทียบกับเจ้าหนี้สามัญรายอื่น ๆ และสูงกว่าผู้ถือหุ้นกู้ด้อยสิทธิ ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิและผู้ถือหุ้นสามัญตามลำดับ

(7) หน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่รัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการและอยู่ในการกำกับของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

จากศูนย์ข้อมูลตราสารการเงินแห่งประเทศไทย พบว่า มีการจัดตั้งกองทุนรวมโครงสร้างพื้นฐานและนำเข้าจดทะเบียนซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้ว ในส่วนของกองทุนรวมของภาครัฐ คือ กองทุนรวมโครงสร้างพื้นฐานโรงไฟฟ้าพระนครเหนือ (EGATIF) หากสหกรณ์จะนำเงินไปลงทุนตามข้อกำหนดนี้ จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขตามข้อ 4 ของประกาศนี้ ที่กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า การนำเงินไปฝากหรือลงทุนตามข้อ 3 (7) รวมกันต้องไม่เกินทุนสำรองของสหกรณ์และต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ก่อนจึงจะดำเนินการได้

กรณีสหกรณ์จะนำเงินไปลงทุนในหน่วยลงทุนตามข้อกำหนดนี้ สหกรณ์ในฐานะผู้ลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวมโครงสร้างพื้นฐานจะได้รับผลตอบแทนใน 2 รูปแบบ คือ (1) เงินปันผล รายได้ของกิจการโครงสร้างพื้นฐานที่มาจากค่าเช่า ค่าบริการ และอื่น ๆ หักด้วยรายจ่าย เหลือเป็นกำไรที่นำมาจ่ายปันผลให้กับผู้ถือหน่วยลงทุน โดยสำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดให้จ่ายปันผลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ของกำไรสุทธิ โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการต้องจ่ายเงินปันผลอย่างน้อยปีละครั้ง (อาจกำหนดจ่ายปีละหลายครั้ง เช่น จ่ายทุกไตรมาสหรือจ่ายทุก 6 เดือน ก็ได้) (2) กำไรจากส่วนต่างราคา (Capital Gain) เนื่องจากกองทุนเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มีการซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัพย์ ทำให้ผู้ลงทุนมีโอกาสได้รับกำไรหรือขาดทุนจากส่วนต่างราคาซื้อขาย ทั้งนี้ การเพิ่มหรือลดของราคาซื้อขายหน่วยลงทุนจะขึ้นกับผลการดำเนินงานของกองทุน และภาวะตลาดด้วย

(8) หน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่มีวัตถุประสงค์ในการลงทุนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

กองทุนรวม คือ โครงการลงทุนที่นำเงินของผู้ซื้อหน่วยลงทุนหลาย ๆ รายมารวมกันและมีการบริหารจัดการกองทุนโดยมีอาชีพในการจัดการลงทุน เพื่อสร้างผลตอบแทนให้กับกองทุน จากนั้นจึงนำผลตอบแทนที่ได้มาเฉลี่ยกลับคืนให้กับผู้ซื้อหน่วยลงทุนตามสัดส่วนการลงทุนในกองทุนรวมนั้น

ขณะนี้ตามข้อมูลที่ปรากฏ ยังไม่พบกองทุนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์ในการลงทุนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ ครั้งที่ 5/2562 ได้มีมติเห็นชอบให้สหกรณ์สามารถลงทุนในกองทุนรวมที่นำเงินไปลงทุนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้ และให้ครอบคลุมความเสี่ยงภายใต้กฎหมายสหกรณ์ด้วย

ตัวอย่างการลงทุนที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เคยมีมติเห็นชอบให้ลงทุนได้

- การลงทุนในหุ้นกู้ของบริษัทผลิตไฟฟ้าที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของรัฐบาล เช่น บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้งส์ บมจ. ผลิตไฟฟ้า และบริษัทย่อยของบริษัทดังกล่าว โดยการซื้อหุ้นกู้นั้นต้องเป็นหุ้นกู้ที่มีหลักประกันหรือไม่ด้อยสิทธิและได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A ขึ้นไป โดยต้องลงทุนได้ไม่เกินทุนสำรองและต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่

- ใบแสดงสิทธิในผลประโยชน์ที่เกิดจากหุ้นสามัญ และใบแสดงสิทธิในผลประโยชน์ที่เกิดจากหุ้นกู้แปลงสภาพของบริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
- ลงทุนในหุ้นกู้ที่มีหลักประกันของบมจ. ช. การช่าง และได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ A- ขึ้นไป
- หุ้นกู้ด้อยสิทธิ ของ บมจ. ธนาคารกรุงไทย
- หุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิของ บมจ. คอโลตีเฮาส์

ดังนั้น ในการตรวจสอบเรื่องเงินลงทุนของสหกรณ์ ลำดับแรกผู้ตรวจสอบกิจการต้องตรวจสอบเพื่อให้ได้ความว่า สหกรณ์นำเงินไปลงทุนเป็นไปตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือไม่ หากตรวจพบว่าสหกรณ์นำเงินไปลงทุนไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ตรวจสอบต้องรายงานไว้ในรายงานผลการตรวจสอบและให้ข้อสังเกตว่า สหกรณ์มีการนำเงินไปลงทุนไม่เป็นไปตามกฎหมาย และต้องให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมายต่อไป แต่หากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่แก้ไขให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจำนวนเงินที่นำไปลงทุนนั้นมีจำนวนมากเป็นสาระสำคัญ ผู้ตรวจสอบกิจการต้องรายงานไว้ในรายงานผลการตรวจสอบตามข้อ 21 (3) กล่าวคือต้องแจ้งผลการตรวจสอบกิจการต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทันที และต้องจัดส่งสำเนารายงานผลการตรวจสอบนั้นให้สำนักตรวจบัญชีสหกรณ์และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหรือสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพมหานครทราบโดยเร็ว

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากผู้ตรวจสอบกิจการตรวจสอบแล้วได้ความว่า การลงทุนของสหกรณ์เป็นไปตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ลำดับถัดมาผู้ตรวจสอบกิจการต้องตรวจสอบเรื่องการบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการเงินลงทุนว่าเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 หรือไม่ รวมถึงต้องตรวจสอบและตรวจนับด้วยว่า เงินลงทุนทุกรายการที่ปรากฏในบัญชีของสหกรณ์มีอยู่จริงและครบถ้วนทุกรายการ

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 กำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุน ตั้งแต่เริ่มแรกที่สหกรณ์นำเงินไปลงทุน การจัดประเภทของเงินลงทุน การบันทึกต้นทุน การจำหน่าย การไถ่ถอน การด้อยค่า และการแสดงมูลค่าเงินลงทุนในงบการเงินของสหกรณ์รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลของเงินลงทุนในหมายเหตุประกอบงบการเงิน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. กรณีสหกรณ์นำเงินไปฝากในธนาคารหรือสหกรณ์อื่น ตามมาตรา 62 (1) (2) และ (7) เฉพาะกรณีที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนดให้นำเงินไปฝากได้

1.1 นำเงินไปฝากธนาคาร หรือซื้อบัตรเงินฝากที่ธนาคารหรือบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งสถาบันคุ้มครองประกันการชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย ตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2563 ข้อ 3 (1) (5) รวมถึงซื้อสลากออมสิน สลากออมทรัพย์ของ ธ.ก.ส. หรือ ธอส. ณ วันที่สหกรณ์นำเงินไปฝาก ต้องบันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต เงินฝากธนาคาร (ระบุชื่อธนาคารและเลขที่บัญชี.....)

XXXX

เครดิต เงินสด

XXXX

สหกรณ์ต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบัญชีเงินฝากธนาคารไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับเงื่อนไขหรือภาระผูกพันของเงินฝากธนาคารด้วย

1.2 นำเงินไปฝากสหกรณ์อื่น ณ วันที่สหกรณ์นำเงินไปฝาก ต้องบันทึกไว้ในบัญชี ดังนี้

เดบิต เงินฝากสหกรณ์ (ระบุชื่อสหกรณ์.....)	XXXX
---	------

เครดิต เงินสด/เงินฝากธนาคาร	XXXX
-----------------------------	------

เนื่องจากเงินฝากสหกรณ์อื่นมีความไม่มั่นคงแน่นอนเหมือนเงินฝากธนาคาร จึงกำหนดให้สหกรณ์ต้องมีการประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ ถ้ามีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

(1) กรณีสหกรณ์ผู้รับฝากไม่สามารถจ่ายเงินฝากได้ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 16 (1) กำหนดให้สหกรณ์ผู้ฝากเงินต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเต็มจำนวนเงินฝากที่ถอนคืนไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ไถ่ไข่ จำกัด นำเงินไปฝากไว้ที่สหกรณ์การเกษตรไช่เป็ด จำกัด จำนวน 10 ล้านบาท มีกำหนดชำระคืนในเดือนมีนาคม 2564 เมื่อถึงกำหนดชำระปรากฏว่า สหกรณ์การเกษตรไช่เป็ด จำกัด ขอต่ออายุสัญญาการจ่ายเงินรับฝากออกไปอีก 1 ปี จะจ่ายเงินในปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2565 ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ไถ่ไข่ จำกัด มีมติว่าจะต่ออายุสัญญาออกไปอีก 1 ปี กรณีนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ไถ่ไข่ จำกัด ไม่จำเป็นต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ แต่หากสหกรณ์ออมทรัพย์ไถ่ไข่ จำกัด ประสงค์จะถอนคืนเงินฝากทั้งหมดในทันที แต่สหกรณ์การเกษตรไช่เป็ด จำกัด แจ้งว่า สามารถคืนเงินฝากได้ทันทีเพียง 5 ล้านบาทเท่านั้น ในกรณีนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ไถ่ไข่ จำกัด ต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญไว้สำหรับจำนวนเงินฝากที่ถอนคืนไม่ได้ โดยให้บันทึกการบัญชี ดังนี้

เดบิต เงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ	5,000,000
-----------------------------------	-----------

เครดิต ค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ	5,000,000
--	-----------

(2) กรณีสหกรณ์ผู้รับฝากมีผลการดำเนินงานขาดทุนสะสมเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้นและงบแสดงฐานะการเงินมีข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ผู้รับฝากขาดสภาพคล่องไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอที่จะจ่ายเงินฝากได้ และไม่ได้จัดทำแผนปรับปรุงการดำเนินงาน สหกรณ์ก็ต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเต็มจำนวนตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 16 (2)

ตามตัวอย่างข้างต้น หากงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรไช่เป็ด จำกัด ขาดทุนสะสมเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น และสหกรณ์ฯ ไม่มีสภาพคล่องเพียงพอที่จะจ่ายเงินรับฝากได้ อีกทั้งยังได้มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้สหกรณ์พ้นจากสภาพการขาดสภาพคล่องทางการเงินได้ สหกรณ์ออมทรัพย์ไถ่ไข่ จำกัด ต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเต็มจำนวน แต่หากสหกรณ์การเกษตรไช่เป็ด จำกัด ได้ดำเนินการจัดทำแผนปรับปรุงการดำเนินงานและแผนการจ่ายเงินรับฝากไว้ โดยแผนงานดังกล่าวอาจได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ หรือจัดทำขึ้นตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 16 (4) ในกรณีนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ไถ่ไข่ จำกัด สามารถทยอยการตั้งค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญได้ตามแผนปรับปรุงการดำเนินงานที่สหกรณ์การเกษตรไช่เป็ด จำกัด กำหนดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม หากสหกรณ์การเกษตรไขเป็ด จำกัด กำหนดแผนการจ่ายเงินฝากแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ไขเป็ด จำกัด ให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 5 ปี สหกรณ์ออมทรัพย์ไขเป็ด จำกัด สามารถทยอยรับรู้บัญชีค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญออกไปได้เป็นเวลา 5 ปี ๆ ละ 2,000,000 ล้านบาท ตามแผนปรับปรุงการดำเนินงานโดยไม่ต้องตั้งเต็มจำนวนทันทีที่งบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรไขเป็ด จำกัด แสดงผลการดำเนินงานขาดทุนสะสมเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น ซึ่งบัญชีค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญถือเป็นบัญชีปรับมูลค่า โดยให้แสดงเป็นรายการหักออกจากบัญชีเงินฝากสหกรณ์อื่นในงบแสดงฐานะการเงิน และบัญชีเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน โดยให้บันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต เงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ	2,000,000
เครดิต ค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ	2,000,000

หากในปีต่อมาสหกรณ์การเกษตร ก. จำกัด ดำเนินงานได้ตามแผนปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ ทำให้งบแสดงฐานะการเงินไม่ปรากฏผลขาดทุนสะสมแล้ว ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 กำหนดให้สหกรณ์ผู้ฝาก สามารถระงับการบันทึกบัญชีค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญได้ และถ้าผู้รับฝากคืนเงินฝากได้ทั้งหมด ให้สหกรณ์ผู้ฝากโอนปิดบัญชีค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ และบันทึกเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญไว้ในวงเล็บ เพื่อเป็นการลดยอดค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีที่ได้รับเงินฝากคืนทั้งหมด โดยสหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต ค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ	XXXXXX
เครดิต เงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ	XXXXXX

ดังนั้น ในการตรวจสอบรายการเงินฝากไม่ว่าจะเป็นการฝากเงินในธนาคารหรือฝากในสหกรณ์อื่น ผู้ตรวจสอบกิจการต้องตรวจสอบ ประเมินและให้ข้อสังเกตได้ว่า สหกรณ์บันทึกรายการที่เกี่ยวข้องกับเงินฝากทั้งหมดไว้ครบถ้วน โดยเฉพาะรายการเงินฝากสหกรณ์อื่นนั้นได้มีการประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด รวมถึงได้เปิดเผยรายการเกี่ยวกับเงื่อนไขหรือภาระผูกพันของเงินฝาก รวมถึงกรณีที่ไม่สามารถถอนคืนเงินฝากได้ไว้ครบถ้วน ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563

2. กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุนตามมาตรา 62 (3) (4) (5) (6) และ (7) สหกรณ์ต้องบันทึกไว้ในบัญชีเงินลงทุน โดยระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 กำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุน ตั้งแต่เริ่มแรกที่สหกรณ์นำเงินไปลงทุน การจัดประเภทของเงินลงทุน การบันทึกต้นทุน การจำหน่าย การไถ่ถอน การด้อยค่า และการแสดงมูลค่าเงินลงทุนในงบการเงินของสหกรณ์รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลของเงินลงทุนในหมายเหตุประกอบงบการเงินสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1 สหกรณ์ต้องจัดประเภทของเงินลงทุนตามเกณฑ์การวัดมูลค่า เพื่อใช้ประโยชน์ในการตีมูลค่าเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชีและเพื่อนำไปแสดงรายการในงบการเงินของสหกรณ์ได้อย่างถูกต้อง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

(1) **เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด** หมายถึง หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนอื่นที่มีการซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่อง หากสหกรณ์นำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาดให้จัดประเภทเป็น**หลักทรัพย์เผื่อขาย** ซึ่งหมายถึง เงินลงทุนในตราสารหนี้หรือตราสารทุนทุกชนิดที่อยู่ในความต้องการของตลาดที่สหกรณ์ถือไว้โดยมิได้มีวัตถุประสงค์หลักที่จะค้าหลักทรัพย์ เช่น สหกรณ์นำเงินไปซื้อหุ้นกู้ บมจ. ปตท. บมจ. บ้านปู เป็นต้น ทั้งนี้ เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดที่เป็นเงินลงทุนในตราสารหนี้ซึ่งสหกรณ์มีความตั้งใจแน่วแน่และมีความสามารถที่จะถือไว้จนครบกำหนดไถ่ถอนให้แยกประเภทเป็น**ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด** เช่น สหกรณ์นำเงินไปซื้อพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย และตั้งใจจะถือไว้จนกว่าจะครบกำหนดวันไถ่ถอน เป็นต้น โดยสหกรณ์ต้องบันทึกรายการเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดตามลักษณะของเงินลงทุนดังนี้

(1.1) **ตราสารหนี้** เป็นลักษณะของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีสัญญาแสดงว่า ผู้ออกตราสารมีภาระผูกพันทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะต้องจ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นให้แก่ผู้ถือตราสารตามจำนวนและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ โดยชัดเจนหรือโดยปริยาย เช่น สหกรณ์นำเงินไปซื้อพันธบัตรรัฐบาล ซื้อหุ้นกู้ บมจ. ปตท. เป็นต้น

(1.2) **ตราสารทุน** เป็นลักษณะของการนำเงินไปลงทุนในหุ้นของกิจการที่อยู่ในความต้องการของตลาด เช่น นำเงินไปซื้อหุ้นสามัญ บมจ. บางจาก บมจ. ปตท. เป็นต้น

เงินลงทุนในตราสารหนี้หรือตราสารทุนดังกล่าวข้างต้น อาจจัดเป็นเงินลงทุนระยะสั้นหรือเงินลงทุนระยะยาว เพื่อแสดงรายการในงบการเงิน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของสหกรณ์ในการถือครองตราสารนั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ตราสารหนี้ที่จะครบกำหนดไถ่ถอนภายใน 1 ปี หรือตั้งใจจะถือไว้ไม่เกิน 1 ปี ให้จัดประเภทเป็น**เงินลงทุนระยะสั้น** แต่หากสหกรณ์ตั้งใจถือไว้เกิน 1 ปี ให้จัดประเภทเป็น**เงินลงทุนระยะยาว** เช่น สหกรณ์ซื้อตราสารหนี้ อายุครบกำหนดไถ่ถอน 3 ปี และตั้งใจจะถือไว้จนครบกำหนดไถ่ถอนให้จัดประเภทเป็นเงินลงทุนระยะยาว เป็นต้น

(2) **เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด** หมายถึง เงินลงทุนทั่วไปของสหกรณ์ เช่น การซื้อหุ้นชุมนุมสหกรณ์ ซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกโดยชุมนุมสหกรณ์ ซื้อหุ้นสามัญบริษัท สหประกันชีวิต จำกัด เป็นต้น ซึ่งเงินลงทุนลักษณะนี้จัดประเภทเป็น **เงินลงทุนทั่วไป** โดยต้องแยกเป็นเงินลงทุนระยะสั้น หรือเงินลงทุนระยะยาวเช่นกัน

2.2 กรณีนำเงินไปฝากให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ตั้งเป็นกองทุนขึ้นมา โดยมีผู้จัดการกองทุนที่เป็นมืออาชีพนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ ตามนโยบายของแต่ละกองทุนให้ได้รับผลตอบแทนแล้วนำมาเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้ลงทุนแต่ละรายตามสัดส่วนที่ลงทุน โดยบริษัทจะต้องมีนโยบายนำเงินไปลงทุนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เงินลงทุนลักษณะนี้จัดประเภทเป็น **เงินลงทุนในกองทุน**

3. การบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุน แบ่งเป็นช่วงเวลา ดังนี้

3.1 ณ วันซื้อ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 20 กำหนดให้สหกรณ์บันทึกต้นทุนของเงินลงทุนด้วยเงินที่จ่ายโดยตรงทั้งสิ้นที่สหกรณ์จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินลงทุนนั้น เช่น ราคาจ่ายซื้อเงินลงทุน ค่านายหน้า ค่าธรรมเนียมและค่าภาษีอากร ทั้งนี้ ต้นทุนของเงินลงทุนดังกล่าว ต้องไม่รวมถึงส่วนเกินหรือส่วนลดตราสารหนี้

กรณีสหกรณ์ซื้อตราสารหนี้ที่ระบุอัตราดอกเบี้ย โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นก่อนที่สหกรณ์จะได้ตราสารหนี้ ซึ่งดอกเบี้ยนั้นรวมอยู่ในราคาซื้อของตราสารหนี้ สหกรณ์ต้องปันส่วนดอกเบี้ยจากตราสารหนี้ที่สหกรณ์ได้รับในเวลาต่อมาให้กับช่วงเวลาก่อนและหลังจากการซื้อตราสารหนี้ และสหกรณ์ต้องไม่รับรู้ดอกเบี้ยที่เป็นของช่วงเวลาก่อนการซื้อเป็นรายได้

3.2 ณ วันที่ได้รับผลตอบแทน กรณีสหกรณ์ลงทุนในตราสารทุนจะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินปันผล สหกรณ์จะต้องบันทึกเป็นเงินรายได้เงินปันผลรับ แต่หากสหกรณ์ลงทุนในตราสารหนี้จะได้รับค่าตอบแทนเป็นดอกเบี้ยรับ และบันทึกบัญชีเป็นรายได้ดอกเบี้ยรับ

3.3 ณ วันจำหน่ายหรือไถ่ถอน ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 21 กำหนดให้สหกรณ์บันทึกการจำหน่ายหรือไถ่ถอนเงินลงทุน โดยต้องบันทึกผลต่างระหว่างเงินที่ได้รับกับมูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนเป็นกำไรหรือขาดทุนทันทีที่เกิดรายการ และสหกรณ์ต้องปรับรายการบัญชีทุกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนที่จำหน่ายหรือไถ่ถอนก่อน จึงจะรับรู้กำไรหรือขาดทุนอย่างใดก็ตาม หากสหกรณ์จำหน่ายเงินลงทุนชนิดเดียวกันเพียงบางส่วน มูลค่าตามบัญชีต่อหน่วยที่ใช้ในการบันทึกกำไรหรือขาดทุนต้องคำนวณโดยใช้วิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักหรือวิธีเข้าก่อนออกก่อน

3.4 ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วย การบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 23 กำหนดให้สหกรณ์แสดงมูลค่าเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชีในงบแสดงฐานะการเงิน ดังนี้

3.4.1 ตราสารทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด และเป็นประเภทหลักทรัพย์เพื่อขาย ให้แสดงในงบแสดงฐานะการเงินด้วยราคาตลาดยุติธรรม และรับรู้ส่วนต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีกับมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุนไว้ในบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน เพื่อปรับมูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนให้เท่ากับมูลค่ายุติธรรมและส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าเงินลงทุน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุนแสดงไว้ในบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น และให้แสดงไว้ภายใต้ทุนของสหกรณ์

3.4.2 ตราสารหนี้ที่สหกรณ์มีความประสงค์จะถือไว้จนครบอายุการไถ่ถอน ให้แสดงในงบแสดงฐานะการเงินด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย ซึ่งหมายถึง ราคาทุนของตราสารหนี้ที่ได้มาหรือโอนมาตั้งแต่เริ่มแรกหักเงินต้นที่จ่ายคืน บวกหรือหักค่าตัดจำหน่ายสะสมของส่วนต่างระหว่างราคาทุนเริ่มแรกกับมูลค่าที่ตราไว้ การตัดจำหน่ายส่วนต่างดังกล่าวต้องใช้วิธีคำนวณหาดอกเบี้ยที่แท้จริง ซึ่งเป็นอัตราคงที่ตลอดอายุของตราสารหนี้ หรือวิธีอื่นที่ให้ผลไม่แตกต่างจากวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงอย่างมีนัยสำคัญ

3.4.3 เงินลงทุนทั่วไป หรือตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด ให้แสดงไว้ในงบแสดงฐานะการเงินด้วยราคาทุน

ตัวอย่างการบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุน

(1) ตราสารทุน กรณีสหกรณ์ซื้อตราสารทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด ยกตัวอย่างเช่น ณ วันที่ 1 ตุลาคม 25X1 สหกรณ์ออมทรัพย์ไผ่ ก. จำกัด ซื้อหุ้นสามัญ บมจ. ปตท. ราคาต่อหุ้น 10.00 บาท จำนวน 100,000 หุ้น จ่ายค่านายหน้าและค่าธรรมเนียมการซื้อหลักทรัพย์ จำนวน 11,200 บาท ณ วันที่ซื้อ สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

1 ตุลาคม 25X1	เดบิต หุ้นสามัญ ปตท.	1,011,200.00
	เครดิต เงินฝากธนาคาร	1,011,200.00

- ณ วันสิ้นปี 31 ธันวาคม 25X1 ราคาปิด (Close Price) ของหุ้นสามัญ บมจ. ปตท. เท่ากับ 7.62 บาท ต่อหุ้น สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

31 ธันวาคม 25X1	เดบิต กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	238,000.00
	เครดิต ค่าเผื่อปรับมูลค่า เงินลงทุน	238,000.00

(ปรับปรุงมูลค่าเงินลงทุนในหุ้นสามัญ บมจ. ปตท. เนื่องจากวันสิ้นปี ราคาปิดเท่ากับ 7.62 บาทต่อหุ้น จึงมีผลขาดทุนจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น 2.38 บาทต่อหุ้น)

- ณ วันสิ้นปี 31 ธันวาคม 25X2 ราคาปิดของหุ้นสามัญ บมจ. ปตท. ราคาต่อหุ้นเท่ากับ 11.00 บาท สหกรณ์ต้องปรับมูลค่าหุ้น บมจ. ปตท. ให้เท่ากับราคาตลาด 11.00 บาทต่อหุ้น โดยบันทึกบัญชี ดังนี้

31 ธันวาคม 25X2	เดบิต ค่าเผื่อปรับมูลค่าเงินลงทุน	338,000.00
	เครดิต กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	338,000.00

(ปรับปรุงมูลค่าเงินลงทุนในหุ้นสามัญ บมจ. ปตท. เนื่องจากวันสิ้นปี ราคาปิดเท่ากับ 11.00 บาทต่อหุ้น จึงมีผลกำไรจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น จำนวน 1.00 บาทต่อหุ้น และต้องโอนปิดบัญชีกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น จำนวน 238,000.00 บาท)

- ณ วันที่ 15 สิงหาคม 25X3 สหกรณ์ขายหุ้นสามัญ บมจ. ปตท. ทั้งหมด ในราคา 1,100,000 บาท โดยได้รับเงินโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

15 สิงหาคม 25X3	เดบิต เงินฝากธนาคาร	1,100,000.00
	กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	100,000.00
	เครดิต เงินลงทุนหุ้นสามัญ	1,011,200.00
	ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน	100,000.00
	กำไรจากการขายหุ้นสามัญ ปตท.	88,800.00

ตัวอย่างการแสดงรายการในบัญชีแยกประเภท

เงินลงทุนหุ้นสามัญ			
25X1			
ต.ค.31 เงินฝากธนาคาร (1)	1,011,200.00	25X3	
		ส.ค. 15 เงินฝากธนาคาร (4)	1,011,200.00
ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน			
		25X1	
		ส.ค.31 กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น (2)	238,000
25X2			
ธ.ค. 31 กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น (4)	338,000	25X3	
		ส.ค.15 กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น (4)	100,000

กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น			
25X1			
ส.ค. 31 ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน (2)	238,000		
25X2		25X2	
		ส.ค. 31 ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน (3)	338,000
25X3			
ส.ค.15 ค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน (4)	100,000		
กำไรจากการขายหุ้นสามัญ			
		25X3	
		ส.ค. 15 เงินฝากธนาคาร (4)	88,000.00

เงินฝากธนาคาร			
25X3		25X1	
ส.ค.15 เงินลงทุนในหุ้น (4)	1,100,000.00	ต.ค. 31 เงินลงทุนในหุ้น (4)	1,011,200.00

(2) **ตราสารหนี้** กรณีสหกรณ์ซื้อตราสารหนี้ และตราสารหนี้ที่ระบุอัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นก่อนที่สหกรณ์จะได้ตราสารหนี้ซึ่งดอกเบี้ยนั้นรวมอยู่ในราคาซื้อของตราสารหนี้ สหกรณ์ต้องปันส่วนดอกเบี้ยจากตราสารหนี้ที่สหกรณ์ได้รับในเวลาต่อมาให้กับช่วงเวลาก่อนและหลังการซื้อตราสารหนี้ และสหกรณ์ต้องไม่รับรู้ดอกเบี้ยที่เป็นส่วนของช่วงเวลาก่อนการซื้อเป็นรายได้

(2.1) กรณีสหกรณ์ซื้อเท่ากับมูลค่าตราสารหนี้

ณ วันที่ซื้อหน่วยลงทุน สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชีด้วยเงินที่จ่ายทั้งสิ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินลงทุนนั้น เช่น ราคาจ่ายซื้อเงินลงทุน ค่านายหน้า ค่าธรรมเนียมและค่าภาษีอากร

กรณีตัวอย่าง สหกรณ์ออมทรัพย์ไผ่จำกัด ซื้อพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย วันที่ 30 เมษายน 25X0 ราคาตามมูลค่าหน้าตั๋ว 20,000,000.00 บาท อายุ 10 ปี อัตราดอกเบี้ย 3.00 % ในราคา 20,000,000.00 บาท กำหนดจ่ายดอกเบี้ยในเดือนพฤษภาคม และเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

30 เมษายน 25X0	เดบิต พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	20,000,000.00
	เครดิต เงินฝากธนาคาร	20,000,000.00

(2.2) กรณีสหกรณ์ซื้อสูงกว่ามูลค่าตราสารหนี้

กรณีตัวอย่าง สหกรณ์ออมทรัพย์ไผ่จำกัด ซื้อพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย ในวันที่ 1 สิงหาคม 25X0 ราคาตามมูลค่าหน้าตั๋ว 20,000,000.00 บาท อัตราดอกเบี้ย 4.625 % กำหนดจ่ายดอกเบี้ยปีละ 2 ครั้ง คือ ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ และวันที่ 1 สิงหาคม ครบกำหนดไถ่ถอน 1 กุมภาพันธ์ 25X2 ในราคา 20,405,300.40 บาท โดยผู้ขายได้รับดอกเบี้ยงวดวันที่ 1 สิงหาคมไปแล้ว ดังนั้น ในวันที่ซื้อ สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

1 สิงหาคม 25X0 เดบิต พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	20,405,300.40
เครดิต เงินฝากธนาคาร	20,405,300.40

ในวันที่ได้รับดอกเบี้ยจากผู้ออกพันธบัตร สหกรณ์ต้องคำนวณดอกเบี้ยที่แท้จริงไว้ตลอดอายุพันธบัตรและต้องตัดรายการส่วนเกินจากมูลค่าพันธบัตรในแต่ละครั้งที่ได้รับดอกเบี้ย จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น หากสหกรณ์ใช้สูตรการคำนวณอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง โดยใช้สูตรอัตราผลตอบแทนจากวันซื้อจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอน (YTM)

$$(YTM = R + \frac{F - P}{n} \times \frac{F + P}{2})$$

R	=	ดอกเบี้ยรับในแต่ละปี
F	=	Face Value/ราคาที่ระบุไว้ในพันธบัตร
P	=	ราคาซื้อขายในตลาด
n	=	ระยะเวลาดังตั้งแต่วันที่ซื้อจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอน

จากกรณีตัวอย่าง อัตราดอกเบี้ยผลตอบแทนจากวันซื้อจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนได้ร้อยละ 3.241% สหกรณ์ต้องคำนวณหาดอกเบี้ยรับที่แท้จริงจากวันซื้อจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนดังนี้

$$YTM = \frac{925,000 + \frac{20,000,000.00 - 20,405,300.40}{1.5}}{\frac{20,000,000 + 20,405,300.40}{2}} = 0.324 \text{ (ดอกเบี้ยที่แท้จริง} = 3.241\%)$$

ว /ด./ป.	เงินสดรับ	ดอกเบี้ยรับตามอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง	ส่วนเกินมูลค่าตัดหน่วย	ราคาตามบัญชี
1 ส.ค. X0	0			20,405,300.40
1 ก.พ. X1	462,500.00	330,667.89	131,832.11	20,273,468.29
1 ส.ค. X1	462,500.00	328,531.55	133,968.45	20,139,499.84
1 ก.พ. X2	462,500.00	326,360.59	139,499.84	20,000,000.00

ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ X1 เมื่อสหกรณ์ได้รับดอกเบี้ยให้บันทึกรายการดอกเบี้ยรับและตัดจำหน่ายส่วนเกินมูลค่า เพื่อให้ดอกเบี้ยรับรายการนี้แสดงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ดังนี้

1 กุมภาพันธ์ X1 เดบิต	เงินฝากธนาคาร	462,500
เครดิต	ดอกเบี้ยรับพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	330,667.89
	พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	131,832.11

(บันทึกรายการดอกเบี้ยที่แท้จริงตั้งแต่วันที่ถือครอง 1 ส.ค. X0 จนถึงวันที่ครบกำหนดจ่ายดอกเบี้ย 1 ก.พ. X1)

สหกรณ์ต้องบันทึกรายการดอกเบี้ยรับและรายการตัดส่วนเกินมูลค่าตามตารางที่ยกมาข้างต้น ตลอดอายุการถือครองจนถึงวันที่ครบกำหนดไถ่ถอน หากในงวดสุดท้ายยังคงเหลือส่วนเกินมูลค่าให้ตัดส่วนเกินมูลค่าที่คงเหลือทั้งหมดในงวดสุดท้ายที่ได้รับดอกเบี้ย เพื่อให้พันธบัตรมีมูลค่าคงเหลือเท่ากับมูลค่าที่ระบุไว้ในพันธบัตร

ณ วันที่พันธบัตรครบอายุเวลาการไถ่ถอน ให้สหกรณ์บันทึก ดังนี้

เดบิต เงินฝากธนาคาร	20,000,000.00
เครดิต พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	20,000,000.00

ตัวอย่างการแสดงรายการในบัญชีแยกประเภท

พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย		
25X0		
ส.ค.1 เงินฝากธนาคาร	20,405,300.40	
	25X1	
	ก.พ. 1 เงินฝากธนาคาร	131,832.11
	ส.ค. 1 เงินฝากธนาคาร	133,968.45
	25X2	
	ก.พ. 1 เงินฝากธนาคาร	139,499.84
		20,000,000.00

(2.3) กรณีสหกรณ์ซื้อต่ำกว่ามูลค่าตราสารหนี้

กรณีตัวอย่าง วันที่ 17 สิงหาคม 25X0 สหกรณ์ซื้อพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยราคาที่ระบุหน้าพันธบัตร 20,000,000.00 บาท ในราคา 19,986,176.80 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.406 ต่อปี กำหนดจ่ายดอกเบี้ยปีละ 2 ครั้ง ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์และ 16 สิงหาคม ครบกำหนดไถ่ถอนคืนวันที่ 16 สิงหาคม 25X2 ณ วันซื้อ สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

17 สิงหาคม 25X0	เดบิต พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	19,986,179.80
	เครดิต เงินฝากธนาคาร	19,986,179.80

ในวันที่ได้รับดอกเบี้ยจากผู้ออกพันธบัตร สหกรณ์ต้องคำนวณดอกเบี้ยที่แท้จริงไว้ตลอดอายุพันธบัตรและต้องตัดรายการส่วนต่ำกว่ามูลค่าพันธบัตรออกในแต่ละครั้งที่ได้รับดอกเบี้ย จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น หากสหกรณ์ใช้สูตรการคำนวณอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง โดยใช้สูตรอัตราผลตอบแทนจากวันซื้อจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอน (YTM) จะได้อัตราดอกเบี้ยรับตามอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ร้อยละ 3.441%

$$\begin{aligned}
 \text{YTM} &= \frac{681,200 + \frac{20,000,000.00 - 19,986,176.80}{2}}{\frac{20,000,000 + 19,986,176.80}{2}} \\
 &= 0.0344 \text{ ดอกเบี้ยที่แท้จริง} = 3.441\%
 \end{aligned}$$

ตัวอย่างตารางแสดงการคำนวณดอกเบี้ยรับ

วัน/เดือน/ปี	เงินสดรับ	ดอกเบี้ยรับตามอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง	ส่วนลดมูลค่าตัดจำหน่าย	ราคาตามบัญชี
17 ส.ค. X0				19,986,179.80
16 ก.พ. X1	340,600.00	343,862.22	3,262.22	19,989,442.02
16 ส.ค. X1	340,600.00	343,918.34	3,318.34	19,992,760.36
1 ส.ค. X1	340,600.00	343,975.44	3,375.44	19,996,135.80
1 ก.พ. X2	340,600.00	344,033.51	3,864.20	20,000,000.00

ณ วันที่ได้รับดอกเบี้ยรับ 16 กุมภาพันธ์ X1 ให้สหกรณ์ตัดจำหน่ายส่วนต่ำกว่ามูลค่าพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย โดยนำไปปรับบัญชีดอกเบี้ยรับเพื่อให้ดอกเบี้ยรับพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยแสดงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ดังนี้

16 กุมภาพันธ์ X1	เดบิต	เงินสด	340,600.00
		พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	3,262.22
	เครดิต	ดอกเบี้ยรับพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	343,862.22

ณ วันที่ 1 ก.พ. X2 พันธบัตรครบอายุเวลาการไถ่ถอน ให้สหกรณ์บันทึก ดังนี้

เดบิต	เงินฝากธนาคาร	20,000,000.00
เครดิต	พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย	20,000,000.00

ตัวอย่างการแสดงรายการในบัญชีแยกประเภท

พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย			
25X0			
ส.ค.11	เงินฝากธนาคาร	19,986,179.80	
25X1			
ก.พ. 1	เงินฝากธนาคาร	3,262.22	
ส.ค. 1	เงินฝากธนาคาร	3,318.34	
25X2			
ก.พ. 1	เงินฝากธนาคาร	3,375.44	25X2
ส.ค. 1	เงินฝากธนาคาร	3,864.20	ส.ค. 1 เงินฝากธนาคาร 20,000,000.00

(3) **เงินลงทุนทั่วไป** หมายถึง กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุนในตราสารทุนหรือตราสารหนี้ที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดตามที่กล่าวไว้ในข้อ 2.1 (2) เช่น ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ เป็นต้น

กรณีตัวอย่าง วันที่ 1 สิงหาคม 25X0 สหกรณ์ออมทรัพย์ไก่ไข่ จำกัด นำเงินไปซื้อหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ 2,000,000.00 สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

1 สิงหาคม 25X0	เดบิต	หุ้น ชุมชุมสหกรณ์ออมทรัพย์	2,000,000.00
		เครดิต เงินฝากธนาคาร	2,000,000.00

4. การด้อยค่าของเงินลงทุน

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ให้สหกรณ์พิจารณาเรื่องการด้อยค่าของเงินลงทุน และบันทึกการด้อยค่าของเงินลงทุน ดังนี้

(1) ให้สหกรณ์บันทึกการด้อยค่าของตราสารหนี้ที่จะถึงจนครบกำหนด เมื่อเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ว่า สหกรณ์จะไม่สามารถเรียกเก็บเงินต้นและดอกเบี้ยตามที่ระบุไว้ในสัญญาได้ การคำนวณรายการขาดทุนจากการด้อยค่าของตราสารหนี้ที่จะถึงจนครบกำหนด ให้คำนวณผลต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีกับราคาตลาดของตราสารหนี้ นั้น โดยสหกรณ์ต้องบันทึกรายการขาดทุนจากการด้อยค่าทันทีที่เงินลงทุนเกิดการด้อยค่า และต้องรับรู้รายได้จากตราสารหนี้ในอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงตามสัญญาเดิม

(2) หลักทรัพย์เพื่อขายที่อยู่ในความต้องการของตลาด หลักทรัพย์เพื่อขายจะด้อยค่าเมื่อมีหลักฐานสนับสนุนว่ากิจการที่ออกหลักทรัพย์กำลังประสบปัญหาทางการเงินหรือผิมนัดชำระหนี้หรือผิมนัดเงินในสัญญาหรือมีความเป็นไปได้สูงว่าจะล้มละลาย พื้นฟูกิจการ หรือหลักทรัพย์นั้น ไม่มีการซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่องอีกต่อไป

กรณีตัวอย่าง หากในขณะนี้สหกรณ์ได้ลงทุนในตราสารหนี้ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ต้องบันทึกการด้อยค่าของเงินลงทุนนั้น เนื่องจากบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ประสบภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงิน ไม่สามารถจ่ายดอกเบี้ยได้ตามสัญญาและมีความไม่แน่นอนในการจ่ายเงินคืนหุ้นกู้ จึงได้ยื่นคำร้องขอฟื้นฟูกิจการและเสนอผู้จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการต่อศาลล้มละลายกลางภายใต้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 โดยศาลล้มละลายกลางได้มีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของบริษัท และมีคำสั่งให้บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ฟื้นฟูกิจการและแต่งตั้งคณะผู้จัดทำแผนตามที่บริษัทเสนอ ส่งผลให้บริษัทเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2564 โดยที่ประชุมเจ้าหนี้ได้มีมติยอมรับแผนฟื้นฟูกิจการตามมาตรา 90/46 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 โดยสาระสำคัญของแผนฟื้นฟูกิจการ คือ การปรับโครงสร้างทุน การชำระหนี้ตามกลุ่มของเจ้าหนี้ โดยในขณะนี้บริษัทอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยติดเครื่องหมายแสดงการห้ามซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนเป็นการชั่วคราว

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น หุ้นของบริษัท การบินไทย (จำกัด) มหาชน จึงเข้าลักษณะที่ต้องบันทึกการด้อยค่าตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 22 (2) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จึงมีหนังสือที่ กษ 0404/ว61 ลงวันที่ 29 กันยายน 2564 กำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการรับรู้ดอกเบี้ยรับจากหุ้นกู้และการด้อยค่าของหุ้นกู้ โดยให้สหกรณ์รับรู้การด้อยค่าหุ้นกู้บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) สำหรับหุ้นกัวยังไม่ครบกำหนดตามแผนฟื้นฟูกิจการ โดยให้ทยอยรับรู้การด้อยค่าในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของมูลค่าที่ตราไว้ในหุ้นกู้ในแต่ละปี และกำหนดให้สหกรณ์ต้องเปิดเผยข้อมูลเงินลงทุนในบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย

ดังนั้น หากสหกรณ์ได้ลงทุนในตราสารหนี้หรือตราสารทุนในบริษัท การบินไทย (จำกัด) มหาชน ผู้ตรวจสอบกิจการต้องตรวจสอบว่า คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้พิจารณาบันทึกบัญชีด้อยค่าเงินลงทุนบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ หากสหกรณ์มิได้บันทึกบัญชีค่าเผื่อการด้อยค่าเงินลงทุนหุ้นกู้ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ตรวจสอบกิจการต้องรายงานเป็นข้อสังเกตไว้ในรายงานผลการตรวจสอบกิจการ

(3) ให้สหกรณ์บันทึกการด้อยค่าของเงินลงทุนทั่วไป เมื่อมีข้อมูลแสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนทั่วไปสูงกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน เช่น สหกรณ์ต้องบันทึกการด้อยค่าของหุ้นชุมนุมสหกรณ์ เมื่อปรากฏว่า งบแสดงฐานะการเงินของชุมนุมสหกรณ์แสดงมูลค่าต่อหุ้นไว้ต่ำกว่ามูลค่าต่อหุ้นที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ โดยสหกรณ์ผู้ถือหุ้นต้องบันทึกขาดทุนจากการด้อยค่าของเงินลงทุนทันทีที่มีหลักฐานสนับสนุนว่าหุ้นชุมนุมสหกรณ์นั้นด้อยค่า และให้บันทึกการเพิ่มมูลค่าของเงินลงทุน เมื่อพบว่ารายการขาดทุนจากการปรับมูลค่าของเงินลงทุนทั่วไปลดลงหรือหมดสิ้นไป เมื่องบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์นั้นได้แสดงมูลค่าหุ้นเรือนหุ้นเพิ่มขึ้น หรือมีมูลค่าเต็มตามจำนวนมูลค่าหุ้นที่กำหนดไว้ในข้อบังคับแล้ว ทั้งนี้ การปรับเพิ่มมูลค่าของเงินลงทุนดังกล่าว ต้องไม่เกินกว่าจำนวนขาดทุนจากการด้อยค่าของเงินลงทุนทั่วไปที่เคยบันทึกไว้

กรณีตัวอย่าง สหกรณ์ออมทรัพย์ไก่ไข่ จำกัด ซื้อหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ไก่ไข่ทั้งหมด จำกัด 100,000 หุ้น ราคามูลค่าหุ้นละ 10.00 บาท ปรากฏว่าในปีบัญชี 31 ธันวาคม 2563 งบการเงินของสหกรณ์ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ไก่ไข่ จำกัด แสดงมูลค่าหุ้นคงเหลือ ณ วันสิ้นปี มูลค่าหุ้นละ 6.40 บาท มูลค่าหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ ก. จำกัด ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2563 จึงมีมูลค่าตามบัญชี 640,000 บาท จึงเกิดผลขาดทุนจากการด้อยค่า 360,000 บาท สหกรณ์ต้องบันทึกบัญชี ดังนี้

เดบิต ผลขาดทุนจากการด้อยค่า หุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์	360,000.00
---	------------

เครดิต ค่าเผื่อการปรับมูลค่า หุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์	360,000.00
--	------------

หากในปีต่อมา ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์ดำเนินงานมีผลกำไรเพิ่มขึ้น มูลค่าของหุ้นเพิ่มเป็นหุ้นละ 8.00 บาท สหกรณ์สามารถบันทึกเพิ่มมูลค่า โดยเพิ่มมูลค่าหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์เอ จำกัด ได้ดังนี้

เดบิต ค่าเผื่อการปรับมูลค่า หุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์	160,000.00
---	------------

เครดิต กำไรจากการปรับมูลค่า หุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์	160,000.00
---	------------

อย่างไรก็ตาม การปรับมูลค่าเงินลงทุนเพิ่มขึ้น ไม่สามารถปรับได้เกินกว่าจำนวนที่บันทึกผลขาดทุนจากการปรับมูลค่าไว้ได้ ดังนั้น ในกรณีนี้ หากชุมนุมสหกรณ์ดำเนินงานมีผลกำไรจนหุ้นมีมูลค่าเท่ากับที่ระบุไว้ในข้อบังคับแล้ว สหกรณ์ก็ไม่สามารถบันทึกกำไรจากการปรับมูลค่าเงินลงทุนทั่วไปได้เกินกว่า 200,000.00 บาท โดยรายการผลขาดทุนจากการด้อยค่าหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์และกำไรจากการปรับมูลค่าหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ต้องรับรู้ในงบกำไรขาดทุนทันทีที่เกิดรายการนั้น

5. การแสดงรายการในงบแสดงฐานะการเงิน ให้สหกรณ์แสดงมูลค่าเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีทางบัญชี ในงบแสดงฐานะการเงิน ดังนี้

(1) เงินลงทุนทั่วไป หรือตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดให้แสดงด้วยราคาทุน ซึ่งราคาทุนในที่นี้ หมายถึง ราคาทุนของตราสารทุนที่ได้มาหรือโอนมาตั้งแต่เริ่มแรก

(2) ตราสารทุนหรือตราสารหนี้ที่อยู่ในความต้องการของตลาด ซึ่งถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อขาย ต้องแสดงในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรม สำหรับตราสารหนี้ หากมีส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าที่ระบุไว้ในตราสารนั้น ให้ตัดส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าออกด้วย

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ได้ให้ความหมาย คำว่า มูลค่ายุติธรรม หมายความว่า จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์หรือจ่ายชำระหนี้กันในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน และสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระ ในลักษณะของผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

(3) ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด ต้องแสดงในงบแสดงฐานะการเงินด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย ซึ่งราคาทุนตัดจำหน่าย ในที่นี้ หมายถึง ราคาทุนของตราสารหนี้ที่ได้มาหรือโอนมาตั้งแต่เริ่มแรกหักเงินต้นที่จ่ายคืน และบวกหรือหักค่าตัดจำหน่ายสะสมของส่วนต่างระหว่างราคาทุนเริ่มแรกกับมูลค่าที่ตราไว้ การตัดจำหน่ายส่วนต่างดังกล่าวต้องคำนวณโดยใช้วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง หรือวิธีอื่นที่ให้ผลไม่แตกต่างจากวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงอย่างมีนัยสำคัญ

6. การเปิดเผยข้อมูล ให้สหกรณ์เปิดเผยข้อมูลนโยบายการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการวัดมูลค่าเงินลงทุน การคำนวณต้นทุนของเงินลงทุนและการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงข้อมูลของหน่วยลงทุนแต่ละหน่วยตามมูลค่ายุติธรรม ราคาทุน หรือราคาทุนตัดจำหน่าย และต้องเปิดเผยราคาทุนรวมของเงินลงทุนบวกหรือหักด้วยค่าเผื่อปรับมูลค่าเงินลงทุน แยกเป็นเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด และแยกตามระยะเวลาการถือครองว่าเป็นเงินลงทุนระยะสั้นหรือระยะยาว ข้อมูลเกี่ยวกับกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ข้อมูลเกี่ยวกับการด้อยค่าของเงินลงทุน โดยต้องเปิดเผยให้ทราบถึงมูลค่าเงินลงทุนคงเหลือตามบัญชี ผลขาดทุนจากการด้อยค่า และสาเหตุของการด้อยค่าเงินลงทุนนั้น

ตัวอย่าง รูปแบบการแสดงรายการในงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์และหมายเหตุประกอบงบการเงิน

สหกรณ์ออมทรัพย์ ก. จำกัด

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25X1

สินทรัพย์	หมายเหตุ	ปี 25X1	25XX
สินทรัพย์หมุนเวียน			
....			
เงินลงทุนระยะสั้น	4	14,711,229.99	XXXXXX
....			
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
เงินลงทุนระยะยาว	4	42,894,260.20	XXXXXX

ตัวอย่างรูปแบบการแสดงรายการเงินลงทุนในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

สหกรณ์ออมทรัพย์ ก. จำกัด
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25X1

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

- สหกรณ์จัดประเภทเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดและไม่อยู่ในความต้องการของตลาดเป็นเงินลงทุนระยะสั้น/เงินลงทุนระยะยาว โดยพิจารณาจากการซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่อง และความตั้งใจของสหกรณ์ที่จะถือไว้จนครบกำหนดเวลาการไถ่ถอน
- เงินลงทุนในตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด แสดงด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย ด้วยผลต่างระหว่างราคาทุนของตราสารที่ได้มาและมูลค่าที่ตราไว้ในตราสารหนี้ โดยใช้วิธีคำนวณหาอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงด้วยการคำนวณอัตราผลตอบแทนจากวันซื้อจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอน
- เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดบันทึกด้วยราคาทุน
- สหกรณ์รับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในตราสารหนี้ที่อยู่ในความต้องการของตลาดเป็นกำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยแสดงเป็นรายการแยกต่างหากในส่วนทุนของสหกรณ์ และรับรู้เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน เมื่อสหกรณ์ได้จำหน่ายเงินลงทุนนั้น

...

(จากตัวอย่างที่แสดงมาแล้วข้างต้น แสดงรายการในหมายเหตุประกอบงบการเงินได้ ดังนี้)

4. เงินลงทุน ประกอบด้วย

		ปี 25X1		ปี 25XX	
	มูลค่ายุติธรรม	ราคาทุน/ ทุนตัดจำหน่าย	มูลค่า ณ วันสิ้นปี	มูลค่ายุติธรรม	ราคาทุน/ ทุนตัดจำหน่าย
เงินลงทุนระยะสั้น					
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด					
ตราสารทุน	1,00,000.00	1,00,000.00	1,000,000.00		
ตราสารหนี้	10,000,000.00	10,211,229.99	10,211,229.99		
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด					
เงินลงทุนทั่วไป	3,500,000.00	3,500,000.00	3,500,000.00		
ค่าเพื่อปรับมูลค่าเงินลงทุน		(150,000.00)			
เงินลงทุนสุทธิ			<u>14,711,229.99</u>		
เงินลงทุนระยะยาว					
เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด					
ตราสารทุน (1)	762,000.00	1,011,200.00	762,000.00		
ตราสารหนี้ (2.1)	20,000,000.00	20,139,499.84	20,139,499.84		
ตราสารหนี้ (2.2)	20,000,000.00	19,992,760.36	19,992,760.36		
เงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด					
เงินลงทุนทั่วไป(3)	2,000,000.00	2,000,000.00	2,000,000.00		
ค่าเพื่อปรับมูลค่าเงินลงทุน		(238,000.00) (1)			
เงินลงทุนสุทธิ			<u>42,894,260.20</u>		

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วย การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. 2563 ข้อ 18 (1) กำหนดหน้าที่ให้ผู้ตรวจสอบกิจการต้องตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ดังนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการต้องตรวจสอบการแสดงรายการในงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินลงทุน โดยพิจารณาจากการแสดงรายการในงบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ว่าเป็นไปตามรูปแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ แต่หากเป็นการตรวจสอบกิจการในสหกรณ์ออมทรัพย์หรือสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการต้องดำเนินการตรวจสอบตามข้อ 19 (1) ด้วย กล่าวคือต้องตรวจสอบเกี่ยวกับการเปิดเผยรายการในงบการเงินว่า สหกรณ์ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยได้จัดทำและได้จัดส่งข้อมูลรายงานทางการเงินและรายการที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว

กฎกระทรวงการดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2564 กำหนดข้อปฏิบัติในการเปิดเผยและจัดทำรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ ดังนี้ ...

ข้อ 15 กำหนดให้สหกรณ์จัดทำรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

ในการจัดทำรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินตามวรรคหนึ่งให้สหกรณ์ขนาดเล็กจัดทำอย่างน้อยทุกหกเดือน และสหกรณ์ขนาดใหญ่จัดทำทุกเดือน

ให้สหกรณ์เปิดเผยรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินที่ได้จัดทำตามวรรคหนึ่ง โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการหรือมีเหตุอื่นทำให้ไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้ประกาศรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขาของสหกรณ์นั้นทุกแห่ง

ข้อ 16 ให้สหกรณ์จัดส่งรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินตามข้อ 15 ให้แก่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์และนายทะเบียนสหกรณ์โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักภายในระยะเวลาที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ประกาศกำหนด ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการหรือมีเหตุอื่นทำให้ไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้จัดส่งโดยวิธีอื่นตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ประกาศกำหนด

ในการนี้ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จึงออกประกาศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน กำหนดให้สหกรณ์จัดทำรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน ณ วันสิ้นเดือน กรณีสหกรณ์ขนาดเล็กจัดทำอย่างน้อยทุกหกเดือน กรณีสหกรณ์ขนาดใหญ่จัดทำทุกเดือน โดยให้สหกรณ์จัดส่งรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินภายในระยะเวลา 20 วัน นับแต่วันสิ้นเดือนของข้อมูลที่นำมาจัดทำรายการย่อดังกล่าว

ดังนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์เครดิตยูเนียนและสหกรณ์ออมทรัพย์โดยเฉพาะสหกรณ์ขนาดใหญ่ ต้องตรวจสอบและสอบทานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินลงทุนในรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ตามเอกสารแนบท้ายกฎกระทรวงนี้ด้วย โดยเฉพาะรายการที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนที่สหกรณ์ต้องแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ รายการเงินลงทุนและรายการค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน รายการเงินฝากสหกรณ์อื่นที่มีจำนวนเงินฝากเกินกว่าร้อยละ 10 ของทุนเรือนหุ้นบวกด้วยทุนสำรอง รายการเงินลงทุนที่ไม่เป็นไปตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงเงินลงทุนที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันหนี้

เมื่อผู้ตรวจสอบกิจการได้ตรวจสอบกรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุนครบถ้วนตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ต้องสรุปผลการตรวจสอบให้ได้ว่า คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์นำเงินของสหกรณ์ไปลงทุนภายในกรอบแนวทางที่กฎหมายกำหนดไว้ และได้บันทึกบัญชีเป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดหรือไม่ และต้องรายงานผลการตรวจสอบตามข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. 2563 มิได้กำหนดรูปแบบการรายงานผลการตรวจสอบกิจการไว้ ดังนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการจึงมีอิสระในการรายงานผลการตรวจสอบได้โดยไม่จำกัดรูปแบบ แต่เนื้อหาสาระในรายงานผลการตรวจสอบกิจการควรประกอบด้วย ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ และมีความชัดเจนเพียงพอที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ สมาชิก รวมถึงผู้ที่ใช้รายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินงานของสหกรณ์ต่อไป โดยผู้ตรวจสอบกิจการอาจรายงานผลการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนไว้ในหัวข้อต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ตัวอย่างการรายงานผลการตรวจสอบ

- ผู้ตรวจสอบกิจการอาจรายงานผลการตรวจสอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการนำเงินของสหกรณ์ไปลงทุนไว้ในหัวข้อ **การลงทุน** โดยผู้ตรวจสอบกิจการอาจรายงานว่า สหกรณ์มีการกำหนดนโยบายด้านการลงทุนไว้อย่างไร นโยบายนั้นอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ หรือไม่ ระหว่างปีสหกรณ์ได้นำเงินไปลงทุนในแหล่งเงินทุนใด เช่น ลงทุนในพันธบัตร หุ้นทุน หรือหุ้นกู้ เป็นต้น

กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุนนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือไม่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ หรือบันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ผู้ตรวจสอบกิจการต้องรายงานไว้ในรายงานผลการตรวจสอบกิจการด้วย เช่น สหกรณ์มีการลงทุนในหุ้นสามัญในสถาบันการเงิน โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ตามมาตรา 62 (2) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือ สหกรณ์ลงทุนในหุ้นของสหกรณ์ที่มีส่วนขาดแห่งทุน สหกรณ์ต้องดำเนินการตั้งค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุนดังกล่าวตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วย การบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 แต่สหกรณ์ยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบฯ ดังกล่าว เป็นต้น

- ผู้ตรวจสอบกิจการอาจรายงานผลการตรวจสอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการนำเงินของสหกรณ์ไปลงทุนไว้ในหัวข้อ **ผลการตรวจสอบ** โดยผู้ตรวจสอบกิจการอาจรายงานผลการตรวจสอบที่ตรวจพบในแต่ละรอบเดือน เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ทราบผลการดำเนินงาน เช่น สหกรณ์นำเงินไปลงทุนในหุ้นชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 20,000,000.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 22 ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรอง ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2564 ข้อ 7 กำหนดให้คณะกรรมการต้องแต่งตั้งคณะกรรมการการลงทุน เพื่อจัดทำนโยบายและแผนการลงทุนเสนอต่อคณะกรรมการและที่ประชุมใหญ่พิจารณาอนุมัติ แต่สหกรณ์มิได้แต่งตั้งคณะกรรมการลงทุนและมิได้จัดทำนโยบายหรือแผนการลงทุนแต่อย่างใด โดยผู้ตรวจสอบกิจการอาจอธิบายเพิ่มเติมต่อไปได้ว่า การลงทุนดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2562 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงการบันทึกบัญชีเป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด หรือไม่ เป็นต้น

- ผู้ตรวจสอบกิจการอาจรายงานผลการตรวจสอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการนำเงินของสหกรณ์ไปลงทุนไว้ในหัวข้อ **ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ** โดยผู้ตรวจสอบกิจการอาจรายงานผลการตรวจสอบเฉพาะเรื่องที่ตรวจพบและข้อสังเกตที่ควรจะได้รับการพิจารณา เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้ทราบผลการตรวจสอบและสามารถนำข้อสังเกตไปพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินการสหกรณ์เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ ลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้ เช่น ให้ข้อสังเกตในกรณีที่สหกรณ์เข้าเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติตามข้อ 7 ของกฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2564 แต่สหกรณ์มิได้ดำเนินการ จึงควรเสนอแนะให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แต่งตั้งคณะกรรมการการลงทุนเพื่อจัดทำนโยบายและแผนการลงทุนเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณาอนุมัติ และทำหน้าที่ดูแล จัดการเรื่องการลงทุนให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการลงทุนตามที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่แล้ว เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ เพื่ออธิบายให้ผู้ตรวจสอบกิจการได้เรียนรู้และทำความเข้าใจว่าการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ กรณีสหกรณ์นำเงินไปลงทุนนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการต้องเริ่มกระบวนการตรวจสอบกิจการด้วยการศึกษา มาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ คำสั่งหรือคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อจะได้ทราบว่า คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์สามารถนำเงินของสหกรณ์ไปฝากหรือลงทุนในแหล่งทุนใดได้บ้าง ต้องศึกษาวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วย การบัญชีของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 เพื่อทำความเข้าใจว่า สหกรณ์บันทึกบัญชีและเปิดเผยข้อมูลรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของสหกรณ์ครบถ้วน ถูกต้องหรือไม่ ฉะนั้น ในการตรวจสอบเงินลงทุนของสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการจึงต้องตรวจสอบ ประเมิน และให้ข้อสังเกตได้ว่า สหกรณ์นำเงินไปลงทุนเป็นไปตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม การบันทึกรายการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุนเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 โดยผู้ตรวจสอบกิจการต้องรายงานข้อมูล ข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเงินทุนของสหกรณ์สรุปความเห็นที่ได้จากการตรวจสอบ พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและสหกรณ์ได้ จึงจะถือว่า ผู้ตรวจสอบกิจการปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้อง ครบถ้วนแล้ว

.....